

Kirja-arvosteluja

Väitöskirja pääomanmuodostuksesta korporatiivisessa taloudessa

JUHANA VARTIAINEN: »Capital Accumulation in a Corporatist Economy» (Springer-Verlag, Berlin Heidelberg, 1992).

Kirja koostuu johdannosta ja viidestä luvusta: »Wage negotiations and capital investment: a Nash bargaining approach» (Chapter 2), »Which agreeable distribution will be agreed upon» (Chapter 3), »Capital accumulation under centralised and decentralised wage setting» (Chapter 4), »Why big is beautiful» (Chapter 5) ja »Wage bargaining and social corporatism in a small open economy» (Chapter 6).

Luvussa 2 Vartiainen esittelee perusmallinsa. Yritys ja työntekijät voivat tehdä vain lyhyen ajan sitovia sopimuksia palkoista tai palkoista ja investoinneista, kun aikahorisontti on ääretön. Eräänä tuloksena saadaan, että neuvoteltaessa sekä palkoista että investoinneista voidaan päästä molempien osapuolten kannalta parempiin lopputuloksiin, kuin jos neuvoteltaisiin vain palkoista ja yritys voisi yksin päättää investoinneista. Tällainen tulos ei sinänsä olisi uusi. Uutta on nähdäkseni se, että tulos pätee myös kun sopimukset todellakin ovat vain lyhyen ajan sopimuksia, ja lisäksi neuvotteluongelmat ratkaistaan aina noudattaen samanlaista ratkaisumenetelmää, Nashin ratkaisua. Tämä itse asiassa rajoittaa mahdollisten sopimusten joukkoa, ja voisi näin ollen muodostaa esteen Pareto-optimaalisten tulosten saavuttamiselle. Vartiainen osoittaa, että neuvottelumekanismen generoima steady state toteuttaa Pareto-optimaalisuuden ehdot. Ratkaisujen tehokkuutta ei arvioida steady staten ulkopuo-

lella. Luultavasti monissa tapauksissa ratkaisut eivät ole Pareto-optimaalisia, vaikka neuvoteltaisiinkin sekä palkoista että investoinneista, koska ratkaisua tavallaan testataan joka periodi käytävissä neuvotteluissa. Tämänkaltaisen »renegotiation proofness» -ehdon vallitessa tuloksia tuskin saadaan tehokkaiksi, paitsi ehkä joissakin erikoistapauksissa.

Voidaan tietenkin esittää kysymys, eikö tilannetta olisi voinut mallittaa tavalliseen tapaan ei-kooperatiivisena pelinä, johon olisi sitten voinut soveltaa jotakin monista »Folk Teoreemoista», ja saada aikaiseksi tehokkaita ratkaisuja. Vartiainen lähestymistapa puolustaa paikkaansa juuri siksi, että dynaamisissa peleissä on tyypillisesti valtava määrä tasapainoja, ja yhden valitseminen tästä joukosta muodostaa neuvotteluongelman pelaajien välille. Jos sitten neuvotteluja tosiaankin käydään aina suunnilleen samanlaista protokollaa seuraten, ei ratkaisujen tehokkuuskaan enää ole taattu.

Luvussa 3 perusmallia sovelletaan Kaitalan ja Pohjolan (lievästi modifioituun) kakunjakomalliin, jossa kapitalistit voivat säästää ja investoida, ja työväenluokka voi asettaa verot. Luvussa 4 Vartiainen osoittaa malliaan soveltaen, että keskitetty neuvottelujärjestelmä tuottaa hajautettua järjestelmää parempia tuloksia, kun työvoima on erittäin liikkuvaa. Luvussa 5 näytetään, että kysyntäshokkien vallitessa monituoteyritykset voivat aikaansaada tehokkaampia lopputuloksia kuin yhden tuotteen yritykset. Vartiainen ei tässä luvussa sovellaneuvottelumalliaan, joten kysymys siitä, saavutetaanko tehokas lopputulos »aikakonsistentilla» neuvottelumekanismilla, jää vähän auki. Yhteistä luvuille 4 ja 5 on pyrkimys osoittaa, miten ns.

eksternaliteettiongelma voidaan hoitaa sopivilla institutionaalisilla tai organisatorisilla järjestelyillä (luvussa 4 keskitettyjen neuvottelujen avulla, luvussa 5 monituoteyritysten avulla). Luvussa 6 tarkastellaan erilaisia neuvottelujärjestelmiä (keskitetty-, hajautettu- ja sekamalli) kahden sektorin (avoin- ja suojattu sektori) mallissa. Eräänä tuloksena saadaan, että keskitetyssä ja hajautetussa järjestelmässä voidaan päästä tehokkaampiin lopputuloksiin kuin sekamallissa, jossa päätöksentekijät koordinoivat toimintansa pelkästään sektorien sisällä, eikä sektorien välistä koordinoitua tapahdu. Täydellinen päätöksenteon koordinoitua voi olla käytännössä hankalaa, joten realistisempi vaihtoehto voisi olla täysin hajautettu neuvottelujärjestelmä. Kuitenkin, jos päätöksentekijöillä sektorien sisällä on mahdollisuus koordinoitua toimintansa, ei hajautettu järjestelmä välttämättä tule muodostumaan pitkäikäiseksi järjestelmäksi, vaan saatetaan ajautua kohti tehotonta sekamallia.

Matemaattiset mallit ovat (pakostakin) jääneet melko pelkistetyiksi. Vähän enemmän olisi voinutkin tästä syystä pohdiskella, miten yleisiä ja robusteja tulokset ovat. Esimerkiksi, luvussa 5 saadaan tulos, että horisontaalinen integraatio voisi parantaa talouden tehokkuutta. Nähdäkseni kuitenkin tehokkuuden saavuttamiseksi ei tässä mallissa tarvittaisi horisontaalista integraatiota, koska yrityksen ja työntekijän välille saataisiin tehokkuuden lisäämiseen tarvittava pitkäaikainen suhde muutenkin.

Vartiainen uhraa runsaasti tilaa luvussa 2 perustellakseen käyttämänsä Nashin ratkaisua ei-kooperatiivisten pelien tasapainokäsitteiden avulla. Rubinsteinin vuorottelevien tarjousten mallissa todellakin on *yksikäsitteinen* tasapaino, ja saatu neuvotteluratkaisu on lähellä Nashin ratkaisua tiettyjen ehtojen ollessa voimassa. Vartiaisen mallissa ratkaistua neuvottelutilannetta seuraa aina uusi (toisin kuin Rubinsteinin mallissa). Koska horisontti on ääre-

tön, on lupa odottaa (ja voidaan osoittaa), ettei mallissa enää olekaan yksikäsitteistä tasapainoa. Mallissa *saattaa* olla yksikäsitteinen täydellinen tasapaino, kun käytetään stationaarisia strategioita (tätä ei kyllä missään todisteta), mutta mikäli strategioiden sallitaan riippua historiasta muutenkin kuin tilamuuttujan kautta, yksikäsitteisyys häviää. (Vartiainen perustelee stationaarisuusoletusta mm. sivulla 12: »...To close the circle, one evokes stationarity: in similar circumstances, valuations should be similar.» Tällä voisi perustella yhtä hyvin oletusta, että strategiat riippuvat ei-triviaalilla tavalla koko historiasta. Kaikki riippuu siitä, milloin »olosuhteiden» katsotaan olevan »samanlaiset»). Nashin ratkaisun »ei-kooperatiivinen perusta» on siten huomattavasti huterampi Vartiaisen mallissa kuin Rubinsteinin mallissa. Toisaalta on tiedä, miten ratkaisevaa kirjan sanoman kannalta on, voidaanko Nashin ratkaisua perustella jotenkin muutenkin kuin aksiomaattisesti. Keskeistä mielestäni on se, että kaikki neuvotteluongelmat ratkaistaan aina käyttäen *samaa* menetelmää, oli se sitten Nashin ratkaisu tai jokin muu.

Julkisella vallalla ei ollut oikeastaan mitään roolia koko työssä (poikkeuksena luku 3), paitsi ehkä implisiittisesti sopimusten sitovuuden takaajana. Viimeistään luvussa 6 olisin mielelläni nähnyt jonkinlaisia perusteluja tälle yksinkertaistukselle.

Kirja on kaiken kaikkiaan hyvin kirjoitettu. Vartiainen ei ole pyrkinytkään mahdollisimman taloudelliseen ilmaisuun, vaan tyyli on melko väljä. Valinta on perusteltavissa, koska matemaattiset mallit tässä kirjassa ovat paikoitellen hyvinkin raskasta luettavaa. Johdanto- ja loppukappaleita olisi ehkä saanut tarvittavasti, jotta lukijalle olisi täsmällisemmin selvinnyt kunkin luvun keskeinen sanoma. Varsinkin kun pieniä, mielenkiintoisia tuloksia on siroteltu sinne tänne tekstin sekaan.

Hannu Salonen